

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені
Григорія Сковороди»

Затверджено
Приймальною комісією
Протокол №4 від 24.01.2018 р.
Голова приймальної комісії

_____ В.П.Коцур

Програма
вступного випробування з
історії та теорія політики

При вступі на навчання для здобуття ступеня «магістр»
052 Політологія»

Переяслав-Хмельницький – 2018

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ

Пояснювальна записка

Програма вступних випробувань побудована на основі фахових навчальних дисциплін, що входять до програми підготовки студентів освітнього ступеня «Бакалавр» і забезпечують основу теоретичної підготовки до виконання кваліфікаційних обов'язків фахівця з політології. Програма спрямована на виявлення професійної компетентності вступників у відповідності до Державних стандартів вищої освіти.

Вступні випробування проходять відповідно Правил прийому та «Положення про організацію та проведення вступних випробувань у формі письмового тестування в ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Мета вступних випробувань

Метою даного вступного випробування є відбір абітурієнтів, який здійснюється на основі виконання тестових завдань, для навчання для здобуття ОКР «Магістр» сп. «7.03010401. Політологія».

Завдання вступних випробувань:

- визначити рівень знань і відповідність висунутих вимог абітурієнта реальній можливості навчання для здобуття ОКР «Магістр» Політологія»;
- виявити компетенції, які необхідні абітурієнту для продовження навчання за обраним напрямом освіти;
- оцінити уміння застосовувати теоретичні знання для вирішення конкретних завдань як в межах даного вступного випробування, так і в процесі подальшого навчання магістра;
- визначити ступінь підготовки абітурієнта, яка проявляється у вільному оперуванні понятійним апаратом політичної науки, використанні основних концепцій і методологічних підходів до аналізу політичних теорій і суспільно-політичної практики.

Основні вимоги до рівня підготовки вступника

Абітурієнт повинен:

- вільно оперувати понятійним апаратом політичної науки;
- бути обізнаним із змістом сучасної політології як науки, визначити її роль в житті сучасного суспільства;
- використовувати наукові принципи й методологічні підходи до аналізу політичних теорій і концепцій, політичної дійсності;
- демонструвати знання фактичного матеріалу, що характеризує політичний розвиток сучасного суспільства й уміння використовувати його в науковому аналізі.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

I. Розділи програми

Розділ 1. Методологічні основи політичної науки

Розділ 2. Теорія політики і політичних систем

Розділ 3. Соціокультурні аспекти політики

Розділ 4. Суб'єктивні базові характеристики політичного процесу

Розділ 5. Прикладна політологія

II. Темні короткий зміст

Розділ I. Методологічні основи політичної науки

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ І ФУНКЦІЇ ПОЛІТОЛОГІЇ. Предмет політології її основні завдання. Область політологічного знання. Основні категорії політичної науки. Взаємодія політики з основними сферами життя суспільства. Структура, зміст і методи дослідження.

ТЕМА 2. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ. Форми вираження соціальних і політичних ідей. Періодизація. Виникнення соціальних і політичних уявлень. Політична думка Античності: Платон, Аристотель, Цицерон. Політична думка епохи Середньовіччя і Відродження: Августин, Фома Аквінський, Н. Макіавеллі. Політична думка XVII – поч. XIX ст.: Т. Гоббс, Дж. Локк, Е. Берк. Основні напрями школи сучасної західної політології. Політична думка середини XIX ст. – початку XX ст.: А. Токвіль, Е. Дюркгейм, М. Вебер, Г. Моска, В. Парето, М. Острогорський. Становлення політичної науки в др. пол. XX ст.

Особливості політичного розвитку, державності, політичних традицій і політичної думки в Україні. Проблеми свободи особистості, влади і держави.

Сучасний стан політичної науки: американська, німецька, французька школи. Основні напрями і методи сучасного політичного знання. Структурно-функціональний аналіз соціальних спільнот і політичних інститутів. Системний підхід до суспільно-політичних структур. Порівняльно-історичний метод.

Розділ 2. Теорія політики і політичних систем

ТЕМА 3. ПОЛІТИЧНА ВЛАДА. Поняття влади. Концепції влади. Суб'єкти і об'єкти влади, джерела, ресурси, функції. Моделі влади: традиційна, раціонально-легальна, харизматична. Легітимність влади. Делегітація. Горизонтальна і вертикальна структура політичної влади в суспільстві. Державна влада і її особливості. Технологія здійснення політичної влади.

ТЕМА 4. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА. Поняття політичної системи в сучасній політичній науці. Основні елементи політичної системи. Системний аналіз суспільства Т. Парсонса. Моделі політичних систем. Концепція Д. Істона. Теорія Г. Алмонда. Концепція К. Дойча. Політична структура і політична система. Основні функції політичної системи. Політика і управління. Принципи функціонування політичної системи.

Типологія політичних систем. Порівняльний аналіз політичних систем сучасності. Політичний режим. Типологія політичних режимів. Структура і принципи функціонування політичних режимів.

Розділ 3. Соціокультурні аспекти політики

ТЕМА 5. ПОЛІТИКА І ІДЕОЛОГІЯ. Місце і роль ідеології в суспільному житті. Концепції ідеології. Типологія ідеологій: лібералізм, консерватизм, соціал-демократія, соціалізм, лівий радикалізм, правий радикалізм, фашизм. Зародження і шляхи еволюції ліберальної ідеології в Західній Європі і США. Генезис й еволюція консерватизму. Неолібералізм і неоконсерватизм. Генезис і сучасні концепції соціалізму. Лівий радикалізм і його основні різновиди. Нацистська і фашистська ідеології. Сучасний правий радикалізм.

ТЕМА 6. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА. Культура і політика. Формування концепцій політичної культури в політології. Концепція Г. Алмонда і С. Верби. Рівні політичної культури. Політичні традиції. Політична символіка і політичні ритуали. Політична мова. Політичні міфи стереотипи. Основні типи політичної культури: традиційна, підданська і культура участі. Змішані політичні культури. Політичні субкультури (регіональна, вікова, релігійна). Політична культура в різних країнах. Особливості політичної культури в сучасній Україні.

Зміст, рівні, функції політичної свідомості. Спеціалізована і масова свідомість. Політична соціалізація: сутність, етапи, фактори. Типи політичної соціалізації: пряма й опосередкована. Агенти політичної соціалізації. Проблеми політичної соціалізації в сучасній Україні.

Розділ 4. Суб'єктивні базові характеристики політичного процесу

ТЕМА 7. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І ДЕРЖАВА. Походження й історичні типи держави. Форми держави: монархія, республіка, їх сучасні різновиди. Форми державного устрою: унітарна держава, федерація, конфедерація. Апарат державного управління.

Принцип поділу гілок влади і їх утілення в різних країнах. Законодавча влада і її функції. Виконавча влада: структура і функції. Політична роль судової влади. Проблеми державної влади в сучасній Україні.

Громадянське суспільство: поняття, структура, функції. Базові концепції громадянського суспільства. Соціальні й інституційні виміри громадянського суспільства. Громадянське суспільство і держава: особливості взаємодії. Специфіка формування і розвитку громадянського суспільства в сучасній Україні.

ТЕМА 8. ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ ПАРТІЙНІ СИСТЕМИ. Виникнення політичних партій. Внутрішня структура і закономірності функціонування політичних партій. Типологія політичних партій. Основні типи політичних партій. Функції партій в політичній системі.

Поняття партійної системи. Типологія партійних систем. Функціонування партійних систем в зарубіжних країнах. Політичні партії в Україні. Особливості партогенезу в сучасному українському суспільстві. Суспільно-політичні рухи сучасності: суть, основні етапи розвитку, ідеологічна спрямованість.

ТЕМА 9. ПОЛІТИЧНЕ ЕЛІТИ І ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО. Виникнення поняття і теорії еліт. Г. Моска: «політичний клас», його формування і закріплення, типи політичної організації управління. В. Парето: поняття еліти, циркуляція еліт. Р. Міхельс про «залізний закон» олігархічних тенденцій. Напрями сучасної елітарної теорії. Теорія демократичного елітизму. Концепції плюралізму еліт. Системи рекрутування політичних еліт. Номенклатурна система.

Політичне лідерство. Природа політичного лідерства. Політичний лідер і маси. Типологія політичного лідерства. Функції лідера. Харизматичне лідерство і популізм. Проблеми політичного лідерства в сучасній Україні.

ТЕМА 10. ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК І МОДЕРНІЗАЦІЯ. Поняття «політичного розвитку». Критерії політичного розвитку.

Політична модернізація. Суть і етапи політичної модернізації. Шляхи модернізації суспільства і політичної системи. Типи модернізації. Третя хвиля демократизації. Шляхи переходу до демократії. Співвідношення політичних нововведень і наступності. Конфлікти і кризи модернізації й способи їх розв'язання. Політична модернізація в сучасній Україні.

ТЕМА 11. СВІТОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС. Особливості сучасного світового політичного процесу. Світова економіка і міжнародні відносини. Глобалізація і глобалізм. Національно-державні інтереси України в сучасній геополітичній ситуації.

Розділ 5. Прикладна політологія

ТЕМА 12. МЕТОДОЛОГІЯ ПІЗНАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ. Політичний аналіз і прогнозування. Основні принципи сфери застосування політичного прогнозування. Типологія політичного прогнозування. Основні етапи політичного прогнозування. Методи політичного прогнозування. Прогнозування та прийняття політичних рішень як основа здійснення політичного та державного управління. Порівняльна політологія як метод дослідження політичних процесів.

Політичний менеджмент. Зміна ролі та місця політичного маркетингу в державно-політичному житті. Теорії політичного маркетингу та їх практична реалізація. Сутність і найважливіші напрямки організації політичного маркетингу. Розвиток теорії та практики політичного менеджменту та маркетингу. Традиційні та інноваційні маркетингові технології в сучасній політиці та управлінні. Політичний маркетинг-політична реклама-PR: проблема співвідношення.

Технологія демократичних виборів. Виборчі системи: мажоритарна система і система пропорційного представництва. Технологія організації ведення виборчих кампаній. Еволюція виборчого маркетингу та зміна форм та методів діяльності суб'єктів політичної діяльності в контексті виборів. Імідж політичного лідера.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антологія лібералізму: політико-правові вчення та верховенство права. / Упоряд. : С. Головатий, М. Коцюрба, О. Сироїд; Відп. ред. С. Головатий; Наук. ред. С. Головатий, О. Сироїд, О. Волкова, А. Черевко; Вст. сл. С. Головатий. – К. : «Книги для бізнесу», 2008. – 992 с.
2. Геополітика: Підручник / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В. О. Храмов. – К.: МАУП, 2004. – 296 с.
3. Історія політичної думки : навч. Енцикл. Словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / За заг. ред. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Ширунов та ін.]. – Львів: Новий Світ-2000, 2014. – 766 с.
4. Історія політичної думки України: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегудата ін.]. – Новий Світ-2000, 2017. – 632 с.
5. Зленко А. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. – Х.: Фоліо, 2003. — 559 с.
6. Кирилюк Ф. М. Політологія Нової доби: посібник. – К. : Видавничий центр «Академія», 2003. – 304 с.
7. Кирилюк Ф. М. Новітня політологія [Текст]: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / Ф. М. Кирилюк. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 594 с.
8. Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера : Пер. з нім. – К. : Тандем, 2002. – 584 с.
9. Консерватизм: Антологія. / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 1998. – 598 с.
10. Кучик О.С., Суховолець І.Р., Стельмах А.Б. та ін. Міжнародні організації. Навчальний посібник / За ред. О.С.Кучика.–К.: Знання, 2005.– 497 с.
11. Лібералізм: Антологія. / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 2002. – 1122 с.
12. Мальський М.З., Мацяк М.М. Теорія міжнародних відносин. Підручник. – К.: Знання, 2007.– 461 с.
13. Націоналізм: Антологія. / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 2000. – 872 с.
14. Обушний М.І., Примуш М.В., Шведа Ю.Р. Партологія: Навчальний посібник / За ред. М.І. Обушного. –К.: Арістей, 2006. – 432 с.
15. Остапенко М. А. Політична культура суспільства: Навч. посіб. – К. : МАУП, 2008. – 96 с.
16. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – К.: Парламентське видавництво, 2011. – 808 с.
17. Політологія : навчальний посібник / О. М. Кузь, П. В. Брунько, І. М. Дубровська та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 348 с.
18. Політологія [Текст]: підруч. / За ред. О.В. Бабкіної, В.П.Горбатенка. –3-те вид. перероб. і доп. –К.: ВЦ "Академія", 2008. - 568 с.
19. Політологія : підручник / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, І. О. Поліщук та ін. – Х. : Право, 2013. – 416 с.
20. Політологія: Академічний курс : підручник для студ. / М. І. Панов, Л. М. Герасіна, В. С. Журавський та ін. – 2-е вид. – К. : Видавничий Дім "Ін Юре", 2006. – 520 с.
21. Політологія: Навчальний посібник / Н. В. Грицяк, Б. Л. Дем'яненко, В. М. Дем'яненко; За ред. Б. Л. Дем'яненка. – 3-є вид., допов. і уточ. – К.: Видавничий центр ТОВ Софія-А, 2008. – 754 с.
22. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу [Текст] / За заг. ред. В.С. Бакірова, М.І. Сазонова. –Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. - 576 с.
23. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації. – К.: Київ, ун-т, 1999. – 308 с.

24. Романюк А. С. Історія західних політичних вчень: Політичні доктрини ХХ – початку ХХІ ст. [Текст] : Навчальний посібник. – К. : Знання, 2011. – 256 с.
25. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем Західної Європи: інституційний вимір [Текст]. – Львів: Тріада плюс, 2004. - 392 с.
26. Скиба В. Й., Горбатенко В. П., Туренко В. В. Вступ до політології: екскурс в історію правничо-політичної думки. – К. : Основи, 1996.
27. Цимбалістий В. Ф. Теорія міжнародних відносин: Навчальний посібник. – Частина 1. – Львів: «Новий Світ - 2000», 2004. – 144 с.
28. Шведа Ю. Р. Теорія політичних партій і партійних систем: Навч. посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 325 с.
29. Шляхтун П. П. Політологія: історія та теорія [Текст]: підруч. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 472 с.
30. Шулженко Ф. П. Історія політичних і правових вчень : Підручник. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 464 с.

Варіант тестового завдання

1. Який з наведених принципів взаємодії політики і релігії є сприятливим для демократичного розвитку суспільства?

- 1) папоцезаризм
- 2) цезаропапізм
- 3) забезпечення правових умов для утвердження релігійного плюралізму
- 4) верховенство традиційної національної церкви

2. Яка із наведених дефініцій найбільш точно відповідає поняттю «стабільна політика»?

- 1) політика, яка забезпечує безконфліктність протікання політичних процесів
- 2) політика, яка передбачає наявність єдиного центру прийняття політичних рішень
- 3) політика, яка ґрунтується на сталих, прогнозованих правилах гри
- 4) політика, спрямована на найбільш повну реалізацію національних інтересів

3. Яка із названих ідей характерна для політичних поглядів Стародавнього Сходу?

- 1) ідеального правителя
- 2) пріоритету приватної власності
- 3) кращого державного устрою
- 4) верховенства закону

4. У тоталітарних чи авторитарних країнах світу абсентеїзм розглядається як:

- 1) вияв неояльності до влади і карається владою
- 2) невід'ємний атрибут суспільства
- 3) як обов'язок громадян виборчого віку
- 4) нонсенс

5. Що є серцевиною національної ідеології?

- 1) національна ідея
- 2) національний інтерес
- 3) націоналізм
- 4) національний характер

6. Що є проявом політичного відчуження?

- 1) абсентеїзм
- 2) політичне моралізування
- 3) толерантність
- 4) амбівалентність

7. Хто є автором праці «Листи до братів-хліборобів»?

- 1) Василь Шахрай
- 2) Микола Хвильовий

- 3) Дмитро Донцов
- 4) В'ячеслав Липинський

8. Визначте поняття, що означає вимушене поступлення, добровільна відмова від боротьби та втрата власних позицій?

- 1) суперництво
- 2) компроміс
- 3) пристосування
- 4) ухилення від вирішення проблеми

9. Укажіть поняття, що позначає таємну угоду вузького кола осіб про збройний виступ із метою посилити або повалити владу, підірвати існуючий лад, форма встановлення влади військовими, яка не обмежена законами, спирається на військову силу і виражає насамперед інтереси військових, представників військово-промислового комплексу.

- 1) військовазмова
- 2) бунт
- 3) путч
- 4) державний переворот

10. Як називається державний лад, при якому влада формально й фактично належить багатій верхівці пануючого класу?

- 1) криптократія
- 2) плутократія
- 3) партократія
- 4) клептократія

11. У світовому контексті загальними причинами виникнення політичних партій можна вважати:

- 1) появу приватної власності
- 2) появу загального виборчого права
- 3) поділ суспільства на антагоністичні класи
- 4) появу держави

12. Представники якої теорії обстоювали залежність процесів виникнення держави від влади і востей колективної психіки?

- 1) органічної теорії
- 2) психологічної теорії
- 3) історико-матеріалістичної теорії
- 4) психокосмічної теорії

13. Для якої ідеології характерне культивування образу «білявої бестії» як омріяного ідеалу

- 1) комунізм
- 2) анархізм
- 3) сіонізм
- 4) націонал-соціалізм

14. Хто з німецьких учених у своїй праці «Присмерк Європи» (1918, 1922) застосував до суспільства біологічне поняття «живого організму», виступив апологетом авторитаризму, характеризував людину як егоїстичну та агресивну істоту з відчутним елементом расизму?

- 1) Ю.Евола
- 2) О. Шпенглер
- 3) А. М. Брук
- 4) Р. Генон

15. Яка концепція стала відгалудженням теорії плюралістичного суспільства, пов'язана із вивченням окремих груп тиску в межах політичного процесу?

- 1) корпоративної держави
- 2) груп тиску
- 3) заінтересованих груп
- 4) авторитарної держави

16. Публічно висловлення ставлення великих груп людей до суспільних справ

- 1) наукова політична свідомість
- 2) політична ідеологія
- 3) громадська думка

4) буденна політична свідомість

17. Зазначте, як називаються країни, що створили тісний союз між собою, але залишаються незалежними суб'єктами міжнародного права?

1) конфедерація 2) федерація 3) президентські 4) парламентські

18. Що є найефективнішим фактором збереження порядку в соціумі (за Т. Парсонсом)?

1) встановлення ціннісної парадигми
2) формування жорстких правил
3) створення чітких норм права для всіх
4) ефективна діяльність правоохоронних органів

19. Як називається конкурентна взаємодія на базі узгоджених правил?

1) конвергенція 2) конкуренція 3) репарація 4) контрибуція

20. Чим є політична комунікація, якщо з'єднує всі компоненти політичної сфери суспільства та структурує політичну діяльність?

1) своєрідним соціально-інформаційним полем політики
2) масовим втіленням цінностей, які засновані на повазі до закону та прав людини
3) єдиним гарантом державної цілісності країни
4) політичною маніпуляцією

21. Укажіть період правління гетьмана П. Скоропадського?

1) 3 березня – 16 квітня 1918 р.
2) 29 квітня – 14 грудня 1918 р.
3) 15 – 25 грудня 1918 р.
4) 2 січня – 29 лютого 1918 р.

22. Укажіть, що є основою почуття власної гідності?

1) моральний обов'язок
2) любов до Батьківщини
3) політична етика
4) самоцінність

23. Якою є Україна, за формою державного правління?

1) президентсько-парламентська республіка
2) парламентська республіка;
3) президентська республіка;
4) парламентсько-президентська республіка

24. Як називається вид діяльності Президента України, за якою він має право на представництво держави на міжнародній арені, здійснення керівництва в цій сфері та укладання міжнародних угод?

1) зовнішньо-політична
2) внутрішньо-політична
3) нормативно-орієнтуюча
4) правозахисна

25. Укажіть метод вивчення політичної влади, що розглядає останню як певну єдність, упорядкованість найважливіших структурних елементів, які взаємопов'язані між собою сталими відносинами, що перебувають у визначених взаємозалежностях?

1) системний
2) критично-діалектичний
3) позитивістський
4) структурно-функціональний

Критерії оцінювання

Форма проведення вступного іспиту – письмове тестування

Кількість питань у тесті – 25

Тривалість тестування – 1 год

Критерії оцінювання – завдання оцінюється за 100-бальною шкалою. Правильна відповідь оцінюється у 4 бали, неправильна відповідь – 0 балів. Максимальна кількість балів – 100, мінімальна кількість балів – 52.

Вступники, які набрали менше 52 балів до участі в конкурсі на зарахування не допускаються.

Голова фахової атестаційної комісії:

кандидат політичних наук, доцент

Дем'яненко В. М.